Korkein hallinto-oikeus

Lausunto

08.06.2026

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

-

Perustelut tiiviisti

-

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

-

Perustelut tiiviisti

-

3. Mikä seuraavista vaihtoehdoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

-

Perustelut tiiviisti

-

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

-

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

-

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosääntelyä?

-

Perustelut tiiviisti

-

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?

-

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoito): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskevaksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

-

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantuloa koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

-

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

-

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

-

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

-

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

-

27. Vapaamuotoiset huomiot

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt korkeimmalta hallinto-oikeudelta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi. Esityksen perusteella säädettäisiin uusi laki lapsen erityisestä suojelusta ja nykyinen lastensuojelulaki kumottaisiin.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitysluonnosta on tarkasteltu pääasiassa hallintolainkäytön ja hallinto-oikeudellisen oikeussuojan näkökulmasta.

Esitysluonnoksesta ilmenee, että valmisteltavina olevat muutokset lastensuojelun päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmään eivät sisälly käsillä olevaan esitysluonnokseen, vaan uudistukset ovat tältä osin siirtyneet riittämättömän valmisteluajan takia (ks. erit. s. 11). Esitysluonnokseen otetut päätöksentekoa ja muutoksenhakua koskevat säännösehdotukset vastaavat pääosin asiallisesti voimassa olevan lain säännöksiä.

Korkein hallinto-oikeus korostaa kuitenkin, että lastensuojelulainsäädännön kokonaisuudistuksen eteneminen myös päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmän uudistamisen osalta on tärkeää. Korkein hallinto-oikeus viittaa tältä osin sosiaali- ja terveysministeriölle 10.6.2025 antamaansa lausuntoon (lausuntopyynnön diaarinumero VN/2821/2024), jossa korkein hallinto-oikeus on todennut seuraavaa:

”Korkein hallinto-oikeus pitää välttämättömänä, että lastensuojelulainsäädännön uudistamisen toisessa vaiheessa valituslupajärjestelmä saatetaan kattamaan myös muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätöksistä, jotka koskevat niin sanottua tahdonvastaista huostaanottoa. Korkein hallinto-oikeus viittaa sosiaali- ja terveysministeriölle lastensuojelulain uudistamista koskevien aiempien hankkeiden yhteydessä 20.5.2021 (lausuntopyynnön diaarinumero VN/463/2021) ja 30.8.2019 (lausuntopyynnön diaarinumero STM/1770/2019) antamiinsa lausuntoihin.

Korkein hallinto-oikeus korostaa edelleen, että valituslupajärjestelmä ei merkitse valitusoikeuden rajoittamista. Valittaja/valitusluvan hakija voi tuoda korkeimmassa hallinto-oikeudessa esiin kaikki asiaan vaikuttavat argumentit. Esittelijä valmistelee asian perusteellisesti ja asiasta keskustellaan kolmen jäsenen kokoonpanossa. Kolmen jäsenen kokoonpano voi hylätä valituslupahakemuksen tai päättää, että asianosaisten kuuleminen on asiassa tarpeen. Valituslupajärjestelmässä ei kuulla osapuolia rutiininomaisesti vaan vasta, mikäli siihen on aito peruste. Tämä mahdollistaa asioiden joutuisan käsittelyn, mikä osaltaan toteuttaa lapsen oikeusturvaa.”

Korkein hallinto-oikeus kiirehtii päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmän uudistamista.

Nyt esillä olevan esitysluonnoksen osalta korkein hallinto-oikeus kiinnittää huomiota eräisiin sen yksityiskohtiin.

- Huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskevan päätöksenteon ja muutoksenhaun nykytilan arvioinnissa huostaanottoasioiden käsittelyaikoja hallinto-oikeuksissa kuvataan vuoden

2023 tilastotietojen, mutta korkeimmassa hallinto-oikeudessa jo vanhoina pidettävien vuoden 2019 tilastotietojen perusteella.

- Voimassa olevan lastensuojelulain 83 §:n väliaikaista määräystä koskeva säännös siirtyisi esitysluonnoksen mukaan asiallisesti entisen sisältöisenä lapsen erityisestä suojelusta säädettävän lain 115 §:ään. Vastaavasti nykyisen lain 92 §:n 6 momentin säännös, jonka mukaan hallinto-oikeuden antamasta 83 §:ssä tarkoitetusta väliaikaisesta määräyksestä ei saa hakea erikseen muutosta siirtyisi asiallisesti sellaisenaan säädettävän lain 125 §:n 6 momenttiin. Korkein hallinto-oikeus kiinnittää huomiota käytännössä esiintyviin epäselvyyksiin nykyisen muutoksenhakusäännöksen soveltamisessa: Hallinto-oikeudet tulkitsevat lakia eri tavoin, osa liittää välipäätökseensä, jolla ei ole annettu väliaikaista määräystä, valitusosoituksen, osan katsoessa, ettei mainitunlaiseen välipäätökseen saa hakea erikseen muutosta. Päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmää koskevassa valmistelussa tulee pyrkiä siihen, että muutoksenhakua koskeva pykälä on myös tältä osin yksiselitteinen. Lainvalmistelussa tulisi tältä osin tarkastella myös muutoksenhakukiellon suhdetta lastensuojelulain säätämisen jälkeen säädetyn oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 108 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan hallintotuomioistuimen välipäätökseen saa hakea muutosta pääasian yhteydessä.

- Esitysluonnoksen mukaan huostassapidon kestosta ja lakkaamisesta säädettäisiin uuden lain 57 §:ssä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 47 §:ää. Pykälään ehdotetaan säännöskohtaisista perusteluista ilmenevästi kuitenkin

”lisättäväksi uusi säännös, joka mahdollistaisi jatkossa lapsen huostassapidon lopettamisen tilanteessa, kun se ei enää edistä huostaanoton tarkoituksen toteutumista, eikä ole lapsen edun mukaista. Tämä selkiyttäisi nykytilaa. Muutoksella tavoitellaan sitä, että lapsen huostassapidon lopettamista olisi mahdollista arvioida tilanteessa, kun huostaanotto ja sijaishuolto eivät edistä lapsen hyvinvointia.”

Edellytyksenä huostassapidon lopettamiselle olisi säännöksen mukaan, että lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseen voidaan vastata riittävästi ehdotettavan lain mukaisella tuella tai muilla sosiaali- ja terveyspalveluilla. Korkein hallinto-oikeus toteaa, että uusi säännös merkitsisi ilmeisesti sitä, että lapsen huostassapito voitaisiin lopettaa tilanteessa, jossa huostaanoton edellytykset edelleen täyttyvät. Tämä mahdollisuus vaikuttaa ainakin ehdotukselle nyt esitettyjen perustelujen valossa ongelmalliselta, kun lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

- Lapsen erityisestä suojelusta säädettäväksi ehdotetun lain 128 §:n siirtymäsäännös on kielellisesti ja sisällöllisesti epäselvä erityisesti hallinto-oikeuksissa käsiteltävien huostaanottohakemusten osalta.

Lausunnon ovat valmistelleet oikeusneuvokset Outi Suviranta ja Monica Gullans, ja sitä ovat kommentoineet korkeimman hallinto-oikeuden kansliaistunnon jäsenet.

Presidentti Kari Kuusiniemi

Kansliapäällikkö Jenny Rebold

Tukiainen Elina
Korkein hallinto-oikeus